

Guzel Jachina

Zulejka otwiera oczy

przeł. Henryk Chłystowski
wyd. Noir Sur Blanc
Warszawa 2017

DKK

dyskusyjny klub książki

Debiut wybitny. Posiada najważniejszą cechę prawdziwej literatury – trafia prosto do serca. Opowieść o losach głównej bohaterki, tatarskiej chłopki, z czasów rozkułaczania tchnie takim autentyzmem, wiarygodnością i urokiem, jakie w ogromny zalewie prozy ostatnich dziesięcioleci nie zdarzały się zbyt często.

Ludmiła Ulicka, rosyjska pisarka.
To książka o przetrwaniu i o nadziei wynikającej z tego, jak mocno można walczyć o życie. Wzruszająca, głęboko humanistyczna, brutalna i nostalgiczna jednocześnie. Nie do wiary, że w ten sposób można literacko debiutować.

Jarosław Czechowicz, bloger www.krytycznymokiem.blogspot.com

Opis

Zulejka otwiera oczy Guzel Jachiny to powieść łącząca w sobie melodramat, powieść historyczną o stalinizmie, powieść etnograficzną o Tatarach, a także powieść kobiecą poświęconą dojrzewaniu bohaterki, która przechodzi przemianę w nieludzkich warunkach.

Tytułowa Zulejka to dwudziestoletnia Tatarka mieszkająca na prowincji nieopodal Kazania, na ziemiach zwanych Tatarstanem. Akcja rozgrywa się w latach trzydziestych dwudziestego wieku, gdy w Związku Radzieckim coraz bardziej nasilał się stalinowski terror. Chłopom, którzy nie byli skłonni przyłączyć się do kółchozu, rekwirowane były zwierzęta i zboże. Tępieno także religię muzulmańską i dawne zwyczaje tatarskie.

W takim świecie żyje Zulejka. U boku starszego od siebie męża, brutalnego Murtazy i jego zgryźliwej matki, którą Zulejka nazywa Wiedźmą. Murtaza czuje się coraz bardziej zgnębiony głodem i biedą, do tego stopnia, że podczas kolejnej rekwizycji rzuca się na czerwonoarmistów z siekierą. Ci zabijają go na miejscu. Zulejka jako żona kułaka, który podniósł rękę na władzę so-

wiecką, zostaje wysłana do więzienia, a stamtąd w daleką podróż przesiedleńczą na skutą lodem Syberię na brzeg rzeki Angary.

Zulejka jedzie na Wschód pośród zesańców reprezentujących wszystkie klasy, zawody, płcie i grupy społeczne. Wpierw pociągami towarowym, a następnie pod pokładem starego kutra. Grupę zesańców prowadzi na Syberię Iwan Ignatow. Ten sam czerwonoarmista, który zabił męża Zulejki. Jednakże zamiast nienawiści pomiędzy wdową i zabójcą zaczyna rodzić się przedziwna uczuciowa więź. Początkowo obydwój ją odrzucają, ale z każdym dniem na Syberii coraz bardziej się do siebie zbliżają.

Nieliczna grupa zesańców, którzy przetrwali morderczą wyprawę, na miejscu zobaczy tylko lodowate pustkowia. By przeżyć będą musieli działać wspólnie wbrew dzielącym ich różnicom. Zaczynają budować osadę, jedyny ratunek przed nadciągającą zimą. Jakby tego było mało, już na samym początku wyprawy z Kazania na Syberię okazuje się, że Zulejka jest w ciąży.

Autorka

W Rosji *Zulejka otwiera oczy* była bestsellerem, a przy tym zdobyła prestiżowe nagrody literackie m.in. Nagrodę Jasnej Polany im. Lwa Tołstoja oraz Nagrodę Bolszaja Kniga. Dotychczas przetłumaczono ją na 16 języków i wydano w 24 krajach.

To debiutancka powieść Guzel Jachiny, która urodziła się w 1977 r. w Kazaniu. Dorastała w tradycyjnej tatarskiej rodzinie, a języka rosyjskiego nauczyła się w późnym dzieciństwie, dopiero gdy poszła do szkoły publicznej. Historię powieściowej Zulejki oparła nie tylko na historycznych świadectwach i źródłach, ale przede wszystkim na wspomnieniach swojej babki, która podobnie jak bohaterka przeżyła morderczą wyprawę na Syberię. Do rodzinnego Kazania wróciła dopiero po 16 latach spędzonych w dzikiej tajdze na brzegu Angary.

Tematy do dyskusji

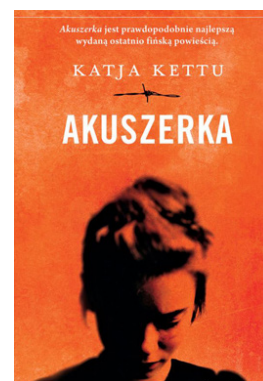
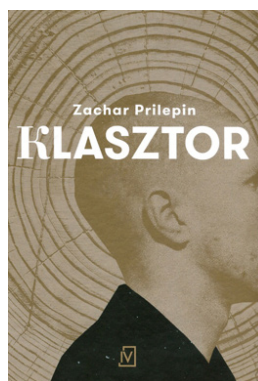
- Jak przedstawiony został komunizm w powieści Guzel Jachiny?
- Czy można nazwać książkę Jachiny powieścią feministyczną?
- Jak można rozumieć termin „literatura kobieca” i jak wpisuje się w niego powieść Guzel Jachiny?
- Jaka zmiana zaszła w życiu wewnętrznym tytułowej bohaterki wskutek wysiedlenia i traumatycznych wydarzeń podczas podróży? Jak można interpretować tytuł powieści?
- Czy Iwan Ignatow jest w powieści Guzel Jachiny oprawcą, czy również ofiarą reżimu komunistycznego?
- Jakie znaczenie ma religia i wiara w Boga w życiu bohaterki? Czy ulegają one zmianie w trakcie rozwoju akcji?

Warto przeczytać

Klasztor, Zachar Prilepin, przeł. Ewa Rojewska–Olejarczuk, wyd. Czwarta Strona, Poznań 2016;

Akuszerka, Katja Kettu, przeł. Bożena Kojro, wyd. Świat Książki, Warszawa 2016;

Opowieści z ostatnich dni, Oleg Pawłow, przeł. Wiktor Dłuski, wyd. Noir Sur Blanc, Warszawa 2016.

Poleca

Marcin Kube – dziennikarz i recenzent „Rzeczpospolitej”. Pisze o literaturze, filmach i serialach. Publikował w tygodniku „Przekrój” i miesięczniku „Sukces”. Z wykształcenia kulturoznawca i prawnik, absolwent Uniwersytetu Warszawskiego. Jest autorem programu „Zapomniani odzyskani” w TVP Kultura prezentującego sylwetki mało znanych pisarzy i pisarek z historii polskiej literatury.

